

**En fallstudie om ett barn med autismspektrumtillstånd som tillägnat sig ett främmande
språk via mediekonsumtion**

Emma Forsblom, 2003168

Pro gradu-avhandling i logopedi

Handledare: Stina Sundstedt

Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi,

Åbo Akademi

2024

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH

TEOLOGI

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Logopedi
Författare: Emma Forsblom
Arbetets titel: En fallstudie om ett barn med autismspektrumtillstånd som tillägnat sig ett främmande språk via mediekonsumtion
Handledare: Stina Sundstedt
<p>Tre befintliga fallstudier har beskrivit hur barn med autismspektrumtillstånd (AST) tillägnat sig ett främmande språk via mediekonsumtion. I två av dessa studier var barnets modersmål betydligt svagare än det främmande språket. Anekdotiska observationer tyder på att fenomenet har en koppling till AST, men sambandet är ännu oklart och ett flertal olika förklaringsmodeller har förts fram.</p> <p>Syftet med den här avhandlingen var att beskriva ett fall där ett barn med AST tillägnat sig ett främmande språk via mediekonsumtion och där modersmålet varit betydligt mer försenat jämfört med det främmande språket. Avhandlingen är en retrospektiv fallstudie och innehåller beskrivning av barnets språkutveckling och erhållen terapi. Datainsamlingen utfördes genom en föräldraintervju och som stöd användes journalanteckningar.</p> <p>I avhandlingen beskrivs en åttaårig flicka som har fått diagnosen AST. Hon är uppvuxen i en svenskspråkig familj och har tillägnat sig en flytande engelska via mediekonsumtion. Flickan kommunicerade på engelska fram tills hon fyllde fem år, varefter hon bytte till svenska. Vid tidpunkten för studien har hon en åldersenlig språklig nivå på svenska, men inverkan av engelskan finns ännu.</p> <p>Avhandlingens resultat tyder på att ett barn med AST kan föredra och tillägna sig ett främmande språk via mediekonsumtion, utan att höra språket i en naturlig kontext. Möjliga förklaringsmodeller till fenomenet har förts fram, men troligen kan ingen enskild teori förklara fenomenet. I avhandlingen föreslås en möjlig koppling till språklig återanvändning och till gestaltbearbetning. Det är sannolikt att språkinläringen av ett främmande språk via mediekonsumtion börjar med språklig återanvändning och språkinläringen möjliggörs av att barnet bearbetar språket i gestalter. För flickan som beskrivs i avhandlingen verkar det vara en kombination av individuella faktorer och omgivningsfaktorer som lett till den omfattande skärmtiden, vilket också har påverkat språkinläring. Fenomenet verkar vara komplext och det finns fortsättningsvis flera obesvarade frågor. Följaktligen skulle det behövas fortsatt forskning kring fenomenet.</p>
Nyckelord: autismspektrumtillstånd, barn, ekolali, främmande språk, gestaltbearbetning, mediekonsumtion, språklig återanvändning, språkutveckling
Datum: 12.6.2024
Sidoantal: 50 + 3

Innehåll	
Inledning	6
Mediekonsumtion	6
Autismspektrumtillstånd och språklig återanvändning.....	8
Tidigare studier	10
Förklaringsmodeller	13
Syfte med undersökningen.....	15
Metod	16
Etiska överväganden	16
Procedur	17
Resultat	18
Bakgrund.....	18
Åldrarna 0–1½ år	19
Omgivning	19
Födelse och tidig oro	19
Beteende och samspel	20
Mediekonsumtion och språkutveckling	21
Åldrarna 1½–3 år	22
Omgivning	22
Beteende och samspel	22
Mediekonsumtion och språkutveckling	23
Utredning och habilitering	25

Åldrarna 3–5 år	26
Omgivning	26
Beteende och samspel	26
Mediekonsumtion och språkutveckling	27
Utredning och habilitering	28
Åldrarna 5–7½ år	30
Omgivning	30
Beteende och samspel	30
Mediekonsumtion och språkutveckling	31
Utredning och habilitering	32
Åldern 7½ år och uppåt.....	33
Omgivning	33
Beteende och samspel	33
Mediekonsumtion och språkutveckling	34
Utredning och habilitering	35
Diskussion.....	37
Jämförelser mellan Stella och barnen som beskrivits i tidigare studier.....	37
Reflektion kring förklaringsmodeller	39
Styrkor och begränsningar i studien	43
Kliniska implikationer och förslag till fortsatt forskning	43
Slutsats	45

Referenser	47
------------------	----

Inledning

I den kliniska vardagen observeras ibland barn som tillägnar sig ett annat språk än modersmålet via mediekonsumtion. En del av dessa barn verkar ha lättare att tillägna sig ett främmande språk (L2) via medier än modersmålet (L1) via sin vardagliga kontext.

Anekdotiska observationer tyder på att dessa barn även kan ha drag av autismspektrumtillstånd (AST). I litteraturen kan man hitta tre fallstudier (Kadiri & Khadija, 2023; Vulchanova m.fl., 2012; Zhukova m.fl., 2023) där ett barn med AST lärt sig ett främmande språk endast genom att se på tv-program eller videor på ett främmande språk. För tillfället finns det ändå inga större studier där detta skulle beskrivas mer ingående eller som skulle ge starkare stöd för kopplingen till AST.

Mediekonsumtion

Den ökade tillgängligheten till teknik har lett till att barn vid allt yngre ålder lär sig att använda olika tekniska apparater, och en stor del av barn kan redan vid två års ålder använda pekskärmar (Ahearne m.fl., 2016). Många barn har lätt tillgång till tv, telefon och pekplatta, och barn använder dem både på egen hand och tillsammans med andra familjemedlemmar (Konca, 2022). Barn kopierar familjens mediekonsumtionsvanor, och blir därmed i en tidig ålder vana vid användning av medier. Barn använder medier mest för underhållning; emellertid erbjuder mediekonsumtion goda möjligheter för inläring (Tatar & Gerde, 2023). Framför allt åldersanpassade, interaktiva och engagerande medier stöder språkinläringen (Tatar & Gerde, 2023).

Inom klinisk talterapeutisk verksamhet uppkommer det regelbundet frågor kring språkutvecklingen och dess koppling till mediekonsumtion. I litteraturen kan man hitta stöd för att användning av medier, såsom Youtube, kan stöda språkinläring (Alobaid, 2020). Likaså främjar användningen av pekskärmar inläring av alfabetet och stöder utvecklingen av läs- och skrivfärdigheter (Neumann & Neumann, 2014). Fastän mediekonsumtion kan stöda

tidig kommunikation och språkutveckling, anser forskare att interaktioner med andra barn eller med vuxna inte borde ersättas med medier (Billington, 2016). Tvärtemot finns det tillika stöd för att skärmtid har en negativ korrelation med barns ordförråd och forskare som förespråkar formning av riktlinjer angående barns mediekonsumtion (Sundqvist m.fl., 2024).

Karani m.fl. (2022) har utfört en metaanalys av mediekonsumtionens inverkan på barns språkutveckling. I resultaten kommer det fram att medier kan ha både positiva och negativa effekter på språk, och det har visat sig finnas skillnader mellan olika barnprogram i hurdan effekten på språkutvecklingen är. Kvaliteten på programmet påverkar mer språkutvecklingen än tiden barn ser på programmet, och att barn ser på medier tillsammans med syskon eller vuxna har visat positiva resultat genom att främja ordförråd, vokalisering och förståelse. Att barn ser upprepade gånger på samma program främjar imitering och inläring av nya ord, men under två år gamla barn lär sig flera ord i vardagsmiljön än från mediekonsumtionen trots att de sett på samma program flera gånger (Karani m.fl., 2022).

Barn i Finland som exempelvis växer upp i finsk- eller svenskspråkiga familjer kan se på videor och på barnprogram på modersmålet och på främmande språk, såsom på engelska. Det här har lett till att barn kan lära sig ett L2, som till exempel engelska, via olika medier. Enligt Perdana m.fl. (2017) kan tv-program på L2 ändå ha negativa effekter på typiskt utvecklade barns språkinläring och förvirra barn ifall de ser på program på språk som skiljer sig från omgivningens språk. Forskarna anser detta bero på att det är frågan om passiv inläring utan interaktion. För tillfället finns det även motstridande evidens, som tyder på att användning av teknik som hjälpmedel för att lära barn främmande språk också kan ha positiva resultat (Chang & Hung, 2019).

I litteraturen kan man stöta på flera olika begrepp som har att göra med teknik och medier. I studier används bland annat begreppen skrämanvändning, teknikanvändning, skärmtid och mediekonsumtion eller mer specifikt exempelvis användning av pekskärmar.

Skärmanvändning kan delas upp i aktiv och passiv skärmanvändning (Sweetser m.fl., 2012). Vid aktiv skärmanvändning är barnet kognitivt eller fysiskt engagerad i vad som händer på skärmen, om barnet exempelvis spelar datorspel eller studerar med hjälp av en skärm. Vid passiv skärmanvändning är barnet däremot stillasittande och endast en passiv mottagare för innehållet som syns på skärmen, till exempel om barnet ser på tv eller på en film. I den här avhandlingen används begreppet mediekonsumtion i betydelsen passiv skärmanvändning av en teknisk apparat, såsom tv, telefon eller pekplatta. Enligt Dong m.fl. (2021) har barn med typisk utveckling i medeltal under en timme skärmtid i dagen, medan barn med AST har kring två och en halv till tre och en halv timme skärmtid i dagen. Forskarna anser att skärmtiden har ett samband med AST karakteristiska sensoriska symptom, och därmed har barn med flera symptom mer skärmtid.

Autismspektrumtillstånd och språklig återanvändning

AST kännetecknas av kommunikationssvårigheter, otypiska och specifika intressen samt svårigheter med socioemotionell växelverkan och icke-verbal kommunikation (American Psychiatric Association, 2013). Hos barn med AST förekommer ofta repetitiva beteenden i både motoriken och talet samt svårigheter med att skapa och upprätthålla sociala relationer. Repetitivt beteende kan också kallas för stimmande och det kan ses som ett självstimulerande beteende eftersom stimmande kan vara ett sätt för barn med AST att reglera emotioner eller hantera sensoriska intryck (Masiran, 2018). Ekolali är ofta förekommande hos barn med AST, vilket innebär att barn upprepar ord eller fraser som barnet hört (American Psychiatric Association, 2013). Ekolali kan delas in i omedelbar och fördröjd ekolali, vilket innebär att upprepningen kan ske direkt efter eller betydligt senare efter att det ursprungliga yttrandet fällt (Roberts, 2014). Ekolali beskrivs ofta som ett icke-funktionellt och stereotypiskt beteende, fastän man i studier även hittat stöd för att ekolali kan vara funktionellt och en del av språkutvecklingen för personer med AST (Roberts, 2014).

Fördröjd ekolali kunde även kallas för språklig återanvändning. Språklig återanvändning förekommer både hos barn med typisk språkutveckling och hos barn med AST (Pascual m.fl., 2017). Enligt Pascual m.fl. (2017) förekommer det ändå mer språklig återanvändning hos barn med AST och upprepningarna är mer ordagranna än hos typiskt utvecklade barn. Språklig återanvändning kan innehålla yttranden från i vardagen hörda diskussioner, men ibland kan barn med AST upprepa hela dialoger som de tar rakt från ett tv-program eller från en video, och dessa upprepningar kan ske flera minuter, timmar eller dagar efter att barnet sett programmet eller videon i fråga (Vicker, 1999).

I början av språkutvecklingen består den språkliga återanvändningen av direkta och exakta upprepningar hos barn med AST (Mottron m.fl., 2021). Typiskt utvecklade barn upprepar vad vuxna har sagt då talet riktas mot barnet, medan barn med AST även upprepar sådant som sagts men som inte var riktat mot dem och sådant som de hört via medier. Barn med AST börjar så småningom modifiera yttranden från exakta upprepningar till alltmer modifierade versioner för att svaret ska passa den nya situationen bättre (Mottron m.fl., 2021). Dock är det karakteristiskt för AST att språket bevarar en viss formalitet och stelhet (Mottron m.fl., 2021).

Enligt Blanc (2012) bearbetar barn språk antingen analytiskt eller i gestalter. Gestaltbearbetning är vanligare hos barn med AST, men förekommer även hos barn med typisk utveckling. Gestaltbearbetning innebär att språkutvecklingen börjar med att barnet upprepar hela gestalter, det vill säga hela meningar eller fraser som barnet hört i omgivningen, och börjar därefter dela upp fraserna i mindre delar och kombinera om delarna. Efter en tid kan barnet skilja på enskilda ord och börjar då producera egna yttranden, vilket är det första steget till att grammatiken kommer in i språkproduktionen. När barnet bearbetar språket i gestalter kan yttranden till en början vara otydliga så att endast enskilda ord går att urskiljas. Blanc (2012) anser att språklig återanvändning är kommunikativt och kan på grund

av gestaltbearbetning ses som det första steget i språkutvecklingen. Teorin som Blanc beskriver har hon vidareutvecklat utifrån tidigare studier av Barry Prizant m.fl. (bl.a. Prizant, 1982; Prizant & Rydell, 1984), men större prospektiva studier om gestaltinlärning saknas. Haydock m.fl. (2024) har nyligen publicerat en artikel där de skriver hur både den kliniska verksamheten och forskningen håller på att ändra synsätt från att ha sätt brister hos barn med AST till att i stället bekräfta och respektera deras naturliga utveckling. Enligt Haydock m.fl. bearbetar många barn med AST språk i gestalter, och därför anser forskarna att det vore viktigt att stöda deras gestaltiska språkutveckling framför att försöka minska på deras autistiska egenskaper.

Enligt Mottron m.fl. (2021) finns det markanta likheter mellan språkinlärning hos barn med AST och deras sätt att utveckla för AST karakteristiska specialintressen. Många specialintressen innehåller språkelement, och både språken och de speciella intressena är självlärda utan socialt stöd (Mottron m.fl., 2021). Enligt Mottron m.fl. kan barn med AST lära sig språk med hjälp av strukturerat material utan att kommunicera med andra, som exempelvis via Youtube eller skrivet språk. På ett liknande sätt kan barn lära sig ett specialintresse på egen hand, såsom en förmåga att minnas en kalender utantill. Ett specialintresse kan även vara ett främmande språk eller ett barnprogram på ett främmande språk.

Tidigare studier

I följande avsnitt presenteras tre fallstudier där barn lärt sig ett L2 via mediekonsumtion. Vulchanova m.fl. (2012) beskriver i sin studie hur en bulgarisk flicka lärde sig tyska genom att se på tyskspråkiga program. EV var tio år och hon hade fått diagnosen AST då hon var nio år. Hennes hobbyer har varit datorspel, att tala tyska och att se på tyska program samt att rita seriefigurer som talar tyska. EV började lära sig tyska när hon var tre till fyra år gammal, men hennes vårdnadshavare märkte hennes kunskaper först några

är senare. Hennes talang för språkinlärning syntes i både hennes avancerade kunskaper i det tyska språket och i sättet hon lärde sig språket på. I språktesten framkom det att hennes kunskaper i det tyska språket var på nästan samma nivå som i bulgariska, och att hon hade liknande styrkor och svagheter i båda dessa språk. Hon hade ett brett ordförråd i båda språken och bra kunskaper i grundläggande frassyntax, medan mer avancerad grammatik och bildspråk orsakade svårigheter. Att EV lärde sig tyska via tyskspråkiga program var inte det enda otypiska i hennes språkutveckling, utan även hennes bulgariska var mer formellt än jämnårigas, och därmed verkade det som att EV hade lärt sig denna formella bulgariska på ett liknande sätt som tyskan, nämligen via tv.

Studien utförd av Zhukova m.fl. (2023) handlar om en rysk, elvaårig pojke, Alex, som även han lärde sig ett främmande språk via mediekonsumtion. Till skillnad från EV, som verkade ha relativt bra språkkunskaper i både sitt L1 och L2, hade Alex större språkliga svårigheter. Alex hobby har varit att se på engelska tecknade serier och streamingtjänster. Alex modersmål var ryska och han hade växt upp i en helt ryskspråkig miljö, men trots detta producerade han de första orden på engelska vid fyra års ålder. Enligt Alex pappa började Alex även förstå ryska nästan direkt efter att han började producera ord på engelska. Alex härmade ljud och fraser från sin Ipad och enligt pappan verkade det som att han översatte allt från engelska till ryska.

Alex uppnådde de första milstolparna enligt typisk utveckling, såsom att stå och gå, och även hans sociala utveckling var typisk de två första åren. Hans språkliga svårigheter visade sig ändå tidigt då hans joller, språkförståelse och språkproduktion var försenad. Flera utredningar utfördes av olika specialister i ett tidigt skede, vilket resulterade i diagnoserna utvecklingsförsening och försenad talutveckling samt vid tre års ålder även specifik utvecklingsstörning och AST med en underliggande organisk hjärnsjukdom. När Alex var elva år flyttade han med pappan till Storbritannien för att stöda språkutvecklingen på

engelska. Hans engelska har fortsatt att utvecklas, men är fortfarande svagare än andra jämnårigas som har engelska som L1. Engelskan är Alex dominant språk, medan ryskan är mycket begränsad, vilket försvårar kommunikationen med föräldrar och kompisar.

Den tredje fallstudien som är gjord av Kadiri och Khadija (2023) handlar om en sexårig pojke med AST som lärde sig engelska genom att se på Youtube. För att barnet ska kunna vara anonymt använder forskarna ett pseudonymen B, och eftersom AST fortfarande är stigmatiserat i Marocko, var närstående ovilliga att delta i studien och av samma orsak finns det ingen beskrivning av B:s uppväxt och språkliga bakgrund. Således utfördes studien genom observationer och diskussioner med pojken. I B:s uppväxtmiljö talades det darija, en marockansk dialekt. B hade goda kunskaper i engelska och han kunde upprätthålla en mångsidig konversation på engelska, vilket han inte kunde göra på den marockanska dialekten. Följaktligen verkade engelskan vara hans L1, trots att han exponerats för språket endast via Youtube.

Kadiri och Khadija fick höra av skolassistenter att det fanns en förstaklassare med AST som talade engelska med personalen och emedan personalen inte kunde engelska antog personalen att pojken behärskade språket. Vid frågor på den marockanska dialekten hade B svårt att uttrycka sig och blev obekvämd med att upprätthålla en diskussion med en främling, men när diskussionen fördes på engelska försvann dessa svårigheter. På engelska kunde B hålla sig till ämne, formulera grammatiskt korrekta meningar och välja passande ord från sitt ordförråd för att formulera sina svar. Han förstod även frågorna bättre på engelska än på den marockanska dialekten. B hade ett brett ordförråd och även sådan semantisk kunskap att han kunde använda orden rätt samt använda rätt ordföljd i meningarna på engelska. Kadiri och Khadija (2023) drog slutsatsen att ett barn med AST kan lära sig ett L2 genom att se på Youtubevideor dagligen och att denna exponering kan vara tillräckligt stor utan att barnet hör språket i vardagsmiljön.

Utöver de här tre fallstudierna har Kissine m.fl. (2019) utfört en studie med fem pojkar från Tunisien som lärde sig en variant av arabiska genom att endast se på tv. Standardarabiskan som pojkarna använde talades inte i omgivningen och typiskt utvecklade barn lärde sig språket först senare i skolan. Alla fem pojkarna hade fått diagnosen AST, vilket stöder hypotesen att det finns en koppling mellan AST och barn som verkar använda medier som sin huvudsakliga källa för språkinlärning framför att tillägna sig språk via sin näromgivning.

Förklaringsmodeller

Trots att det finns några fallbeskrivningar i litteraturen med barn som lärt sig främmande språk eller en regional dialekt via medier, är fenomenet mycket outforskat. Flera olika förklaringsmodeller till fenomenet har förts fram. Vulchanova m.fl. (2012) antar att EV:s atypiska språkutveckling kan förklaras med ”Weak Central Coherence” -teorin (WCC). Enligt WCC-teorin bearbetar barn med AST information med fokus på detaljer och har svårigheter med att greppa större helheter. Följaktligen tror Vulchanova m.fl. att denna teori, i samband med EV:s omfattande exponering för tyska tv-program, kan förklara språkinlärningen. Som sagt har barn med AST ofta unika talanger och specifika intressen, och dessa brukar kallas för ”splinter skills” på engelska. Zhukova m.fl. (2023) antar att dessa karakteristiska färdigheter och intressen kan förklara Alex språkinlärning. Både Vulchanova m.fl. (2012) och Kissine m.fl. (2019) nämner i sina studier barnens specialintressen som eventuella förklaringar till språkinlärningen.

Den tredje fallstudien som är gjord av Kadiri och Khadija (2023) antar att språkinlärningen kan förklaras med Chomskys språk teori. Enligt Chomsky föds alla med en inbyggd förmåga att förstå och producera språk, och alla barn lär sig omgivningens språk även om språket inte riktas mot barnet eller om barnet exponeras endast lite för språket (Kadiri & Khadija, 2023). Kadiri och Khadija nämner även Chomskys teori om att alla språk

har gemensamma strukturella egenskaper som en eventuell förklaring för språkinläringen. Forskarna tror att Chomskys teorier kan förklara varför barn med AST kunnat lära sig språkets struktur utan att förstå språkets kommunikativa syfte. Kissine m.fl. (2019) är ense med Kadiri och Khadija och anser att Chomskys språk teori kan vara en möjlig förklaringsmodell för fenomenet. Kissine m.fl. (2019) antar att språkinläringen utan interaktion kan fungera som en kompenserande strategi för barnens sociopragmatiska svårigheter.

Ingen av studierna tar upp att inläring av ett L2 via mediekonsumtion kunde ha en koppling till språklig återanvändning eller till att barn med AST kan ha svårt att anpassa sig till omgivningen. Som sagt kan språklig återanvändning bestå av yttranden från exempelvis tv-program (Vicker, 1999), således kunde språklig återanvändning vara en fjärde alternativ förklaringsmodell för språkinläring av L2 via mediekonsumtion. I fallstudierna om EV och Alex kommer det upp att barnen upprepade eller härmade ljud, fraser eller yttranden, vilket betyder att både EV och Alex använde sig av språklig återanvändning. Zhukova m.fl. (2023) nämner att Alex härmade det han hörde från hans Ipad, vilket kan ha varit första steget till att han lärde sig engelska. Vulchanova m.fl. (2012) tar upp att EV upprepade yttranden vid specifika tillfällen eller emotionella tillstånd, vilket tyder på att EV hade svårt att anpassa sig till situationer.

Enligt Pascual m.fl. (2017) börjar typiskt utvecklade barn under barndomen producera alltmer kreativa svar och minskar på exakt språklig återanvändning. Pascual m.fl. anser att denna utveckling inte sker hos barn med AST, det vill säga barnen lär sig inte att modifiera hörda yttranden, utan de återanvänder dem i sin ursprungliga form. Mottron m.fl. (2021) anser däremot att även barn med AST börjar modifiera yttranden så att de blir mer situationsanpassade. I fallstudierna kan man se att språklig återanvändning förekommer hos barn som tillägnat sig ett L2 via mediekonsumtion. På grund av litteraturens motstridiga

resultat uppstår frågan kring hur flexibla språkkunskaper har barnen tillägnat sig?

Språkinläringen kan ha börjat med språklig återanvändning, men det är oklart hur exakta upprepningar barnen i fallstudierna använder eller om alla barnen har tillägnat sig en djupare förståelse för ett L2, trots att de har svårigheter att tillägna sig omgivningens språk. Ifall barn med AST kan lära sig att förstå språkets struktur och grammatik via mediekonsumtion, och därmed modifiera hörda yttranden, skulle detta stöda resultaten från studien som är gjord av Mottron m.fl. (2021).

Syfte med undersökningen

De tidigare fallstudierna saknar noggrannare information om barnens tidiga språkutveckling och studierna ger inte heller en heltäckande beskrivning av barnens språkanvändning på de olika språken. Speciellt i fallstudien om B ger forskarna ingen beskrivning av B:s språkutveckling eller bakgrund för att säkerställa anonymitet, och ingen språklig bedömning utförs som skulle beskriva pojkens nuvarande språkliga kunskaper mer ingående. Inte heller om EV kommer det fram med vilket språk hon kommunicerade eller hur hennes språkutveckling såg ut i hennes L1 bulgariska. Studierna saknar bredare beskrivning av barnens användning av L1 jämfört med L2. Exempelvis hur använde barnen båda språken och i vilka situationer? Beskrivning av eventuella förändringar i språkprofilerna saknas också. I studierna nämns det inte om barnen erhållit talterapi och inga tidigare utförda språkbedömningar tas upp och därmed inte heller testresultat. Följaktligen finns det utrymme för att ge en djupare förståelse för fenomenet och ett behov för vidare forskning.

I den här avhandlingen redogörs det för ytterligare en fallbeskrivning som belyser fenomenet. Syftet med den här avhandlingen var att beskriva ett fall där ett barn med AST tillägnat sig ett L2 via mediekonsumtion och där L1 varit betydligt mer försenat jämfört med L2. Avhandlingen utfördes som en explorativ studie och syftet var att beskriva fenomenet, föreslå möjliga förklaringsmodeller samt kartlägga framtida undersökningsmöjligheter och -

behov. Fokuset för avhandlingen var att ge en noggrann beskrivning av barnets språkutveckling och vilka interventioner som barnet erhållit.

Metod

Avhandlingen utfördes som en retrospektiv fallstudie. Barnet som beskrivs i avhandlingen har fått diagnosen AST och har tillägnat sig ett L2 via mediekonsumtion. Datainsamlingen utfördes genom en föräldrantervju, och med föräldrarnas tillstånd användes även stöd av journalanteckningar. Studien är kvalitativ och innehåller därmed inga statistiska analyser. Eftersom studien utfördes som en pro gradu-avhandling fanns det en begränsad tidsperiod för datainsamlingen, och därmed valdes studien att utföras som en retrospektiv studie och inte som en prospektiv studie. Studien valdes att utföras i form av en fallstudie emedan studien beskriver ett mycket utforskat fenomen. Att beskriva endast ett fall möjliggjorde att se på detaljer och att få en djupare förståelse av ett barn, och tillgången till journalanteckningar hjälpte i att få en heltäckande beskrivning av språkutvecklingen och interventionerna som barnet erhållit. Målet med att avhandlingen är en fallstudiebaserad studie var att få ökad förståelse för fenomenet.

En intervju med en förälder gav mångsidig information för att beskriva språkutvecklingen eftersom föräldern känner barnet och har sett hela språkutvecklingen. Intervjun gav möjlighet till att ha större fokus på språkutvecklingen och inte endast en beskrivning av hurdana språkkunskaper barnet har i nuläget, vilket gav värdefull information med tanke på förklaringsmodeller.

Etiska överväganden

I den här avhandling godkände föräldrarna sitt deltagande genom att skriva på ett informerat samtycke. Även barnet gavs möjlighet att muntligt godkänna att föräldrarna berättar om barnets utveckling för intervjuaren. Föräldrarna presenterade studien

åldersanpassat för barnet, vilket gav barnet möjlighet att godkänna att föräldrarna delade informationen.

För att undvika negativa konsekvenser som identifiering av deltagare kunde leda till, användes olika försiktighetsåtgärder. För att skydda individerna som deltog i studien användes ett fingerat namn på barnet och andra individers namn lämnades bort. Detaljer som kunde leda till att barnets identitet skulle kunna bli känd lämnades bort eller förvanskades för att bevara konfidentialiteten. Citaten innehåller inga detaljer som skulle riskera att barnet kunde identifieras. Deltagaren rekryterades med hjälp av professionella inom området, och inga ytterligare detaljer avslöjas om rekryteringen för att behålla anonymitet. Etiskt tillstånd för denna studie beviljades av den forskningsetiska nämnden vid Åbo Akademi den 15 december 2023.

Procedur

Information om intervjun skickades i förväg till deltagaren via e-post. Detta möjliggjorde att deltagaren kunde förbereda sig inför samtalet, och därmed var intervjun ett fritt samtal med denna förhandsinformation som grund. Intervjun genomfördes på distans via Zoom i februari 2024 och intervjun var tre timmar lång. Intervjun spelades in på ett sådant sätt att deltagarens identitet inte framkom i samband med inspelningen. Inspelningen transkriberades och transkriptet avidentifierades, varefter inspelningen förstördes. En del av journalanteckningarna erhöles direkt av föräldrarna och en del av journalanteckningarna erhöles via professionella inom området, i enlighet med mammans godkännande och begäran, inom januari och februari 2024. Transkriptet och avidentifierade journalanteckningar lagras i fem år elektroniskt på Åbo Akademiens skyddade server, efter vilket de kommer att förstöras.

Pro gradu-avhandlingen skickades till familjen så att familjen fick möjlighet att korrigera möjliga felaktigheter och fylla på eventuell saknad information. Deltagaren läste

igenom avhandlingen, men hade inget att anmärka på, och därmed behövdes inga korrigeringar göras.

Resultat

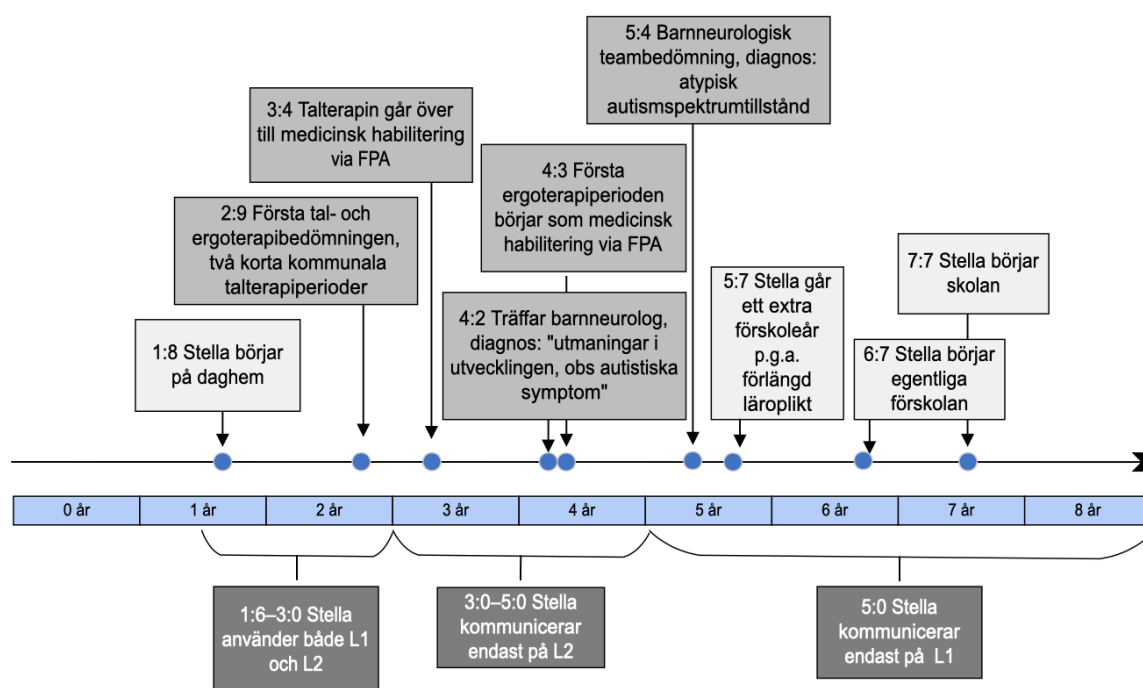
Bakgrund

Stella (pseudonym) är en åtta år gammal flicka från Finland. Hon är det yngsta barnet i en svenskspråkig familj och har tre äldre bröder. Vid tidpunkten för studien bor hon tillsammans med sin mamma och mammans man, samt umgås regelbundet med sin pappa. Trots att Stella har växt upp i en svenskspråkig miljö, har hon använt engelska som sitt personliga språk under en period i åldern ett till fem år. När Stella var fem år fick hon diagnosen atypisk autismspektrumtillstånd.

I följande avsnitt presenteras information om Stellas utveckling enligt åldrar med underrubrikerna omgivning, beteende och samspel, mediekonsumtion och språkutveckling samt utredning och habilitering. Underrubriken utredning och habilitering saknas från åldern noll till ett och ett halvt år eftersom detta inte var aktuellt ännu vid ett så tidigt skede. Viktiga milstolpar i Stellas utveckling presenteras i figur 1 och resultaten sammanfattas i tabell 1.

Figur 1

Tidslinje över viktiga milstolpar i Stellas utveckling

Anteckningar. L1: svenska, L2: engelska.

Åldrarna 0–1½ år

Omgivning

När Stella föddes bestod familjen av mamma, pappa och bröderna som var fem, sju och nio år gamla. Under det första året gick inte Stella på daghem, utan hon var med mamman hela tiden. När Stella var ett år och fyra månader flyttade familjen tillfälligt till mormor och morfar där de bodde i tre månader. Orsaken till flytten var mental ohälsa inom familjen.

Födelse och tidig oro

I slutet av graviditeten hade Stellas mamma höga levervärden, men utöver det förlöpte graviditeten och förlossningen normalt. Stella föddes välmående och hon hade normala Apgarpoäng. Stella beskrivs som en mycket krävande bebis. Mamman fick redan på förlossningsavdelningen en känsla av att någonting inte stämmer, bland annat för att Stella

inte slutade gråta vid bröstet. Familjen var ofta sjuka under Stellas första vinter och därmed fick även Stella flera infektioner. Mamman upplevde att Stella hade ett speciellt beteende redan som spädbarn och betedde sig annorlunda än sina bröder. Då Stella var i åldrarna fem till tolv månader tog mamman upprepade gånger upp sin oro över Stellas utveckling med vårdpersonal och släktingar. Vid undersökningarna på rådgivningen framkom ändå inget avvikande.

Beteende och samspel

Det fanns tidigt flera små tecken som gjorde att mamman kände att någonting var avvikande med Stellas utveckling. När Stella var ett spädbarn sov hon mycket dåligt. Till en början sov hon dåligt på dagarna, och då hon började sova bättre på dagarna sov hon dåligt på nätterna. Stella skelade lite och hennes ögonkontakt var redan som spädbarn avvikande. Mamman beskriver att ”hon tittar mot mig, men inte alltid nödvändigtvis på mig”, vilket Stella gör ännu i skolåldern. Stella blev tidigt rädd för vuxna och mamman kunde inte lämna henne med andra. Redan vid tre till fyra månaders ålder var Stella rädd för doktorn på en läkarundersökning, vilket doktorn hade svårt att tro då hon var ännu så liten. Stella var lite senare motoriskt än familjens andra barn. Hon började krypa vid elva månaders åldern och hade lite speciell krypstil, men inga större avvikelser noterades i Stellas motoriska utveckling. Mamman beskriver att Stella var mycket känslig och alltid märkte om mamma var ledsen och blev då själv orolig. Stella var även allmänt ljudkänslig och rädd för bland annat dammsugaren, trafikens ljud och köksapparater.

Under perioden när familjen bodde hos mormor och morfar mådde Stella inte alls bra. Mamman beskriver att Stella var orolig redan innan, men då de flyttade blev det ännu värre. Stella var orolig och rädd, och blev aldrig van vid mormor och morfar. Mediekonsumtionen var enda som hon sysselsatte sig med. Vid ett och ett halvt år blev Stella orolig om hon satt på golvet. Mamman måste ge telefonen åt henne för att kunna göra något utan att ha henne i

famnen. Stella lärde sig att gå när hon var ett år och fyra månader, men hon kröp endast ut efter väggarna, satte sig i lådor och försökte gömma sig bakom föremål. Hon var otrygg och började gråta om hon gick några steg och hamnade mitt på golvet.

Mediekonsumtion och språkutveckling

På grund av de äldre brödernas hobbyer behövde Stella ofta vara i bilen. Hon ogillade detta starkt och var svår att lugna. Från fem månaders ålder kunde man lugna Stella med musik i bilen. Stella lyssnade dagligen på musik från Youtube och Blinka lilla stjärna var hennes favoritsång. Initialt var sångerna på svenska, men då Stella blev lite äldre kunde hon själv byta sånger och valde då ofta sånger på engelska. När Stella hade fyllt ett år minns mamman att Stella började se mer på videoklipp på engelska, och framför allt en sång om tre små kattungar var Stellas favorit.

Under Stellas första levnadsår såg hon på videoklipp endast i bilen, men från ett år framåt började hon göra det alltid när mamman skulle göra något. Mamman var medveten om att Stella inte borde ha så mycket skärmtid, men hon fick inte vardagen att fungera annars. Stella satt stilla och var mindre orolig när hon tittade på videoklipp. Det var under den perioden som Stella bytte språk. Mamman beskriver att ”den svenska världen var som lite farlig helt enkelt”. Hon tror att Stella försökte stänga ut alla andra genom att se på engelska videoklipp och kommunicera på engelska. Mamman tror att Stella inte förstod att de flesta andra också förstod engelska, utan Stella upplevde att engelskan var hennes språk.

Första orden som Stella producerade var på svenska, men de första orden kom lite senare än brödernas. Bland de första orden sa Stella ”mamma”. Till en början bestod Stellas språkproduktion ändå mer av ljudande och inte av tydliga ord. Första ordet som hon sa på engelska var ”star”, som hon hade snappat upp från den engelska versionen av Blinka lilla stjärna. Vid det här tillfället var hon kring ett och ett halvt år. Till en början blandade Stella på sitt L1 (svenska) och L2 (engelska). Vid två års granskningen på rådgivningen beskrevs

Stella som en duktig flicka med ett stort ordförråd på både L1 och L2. Stella fortsatte använda både L1 och L2 ända tills hon fyllde tre år.

Åldrarna 1½–3 år

Omgivning

När Stella var ett år och åtta månader flyttade familjen tillbaka hem från mormor och morfar, och efter flytten började Stella på daghem. På sommaren när Stella var två och ett halvt år separerade föräldrarna och mamman blev ensam med barnen. Pappan träffade barnen två kvällar i veckan. Mamman upplever att skilsmässan inte påverkade Stella negativt, utan gjorde Stella mindre orolig. Mamman tror att det berodde på att hon själv blev lugnare, vilket Stella läste av.

Beteende och samspel

När Stella var ett och ett halvt år var hon skeptisk till alla, speciellt andra vuxna. Hon litade mest på sin mamma och var med henne hela tiden. Innan Stella började på daghem var hon instängd i sig själv, men hennes beteende ändrades då hon började på daghemmet. Stella var i sin egen värld, men hon öppnade då upp för omvärlden lite mer. Stella tog inte mycket kontakt med andra, men hon tyckte om att undersöka och vågade börja göra det. Hennes beteende ändrades i och med daghemsstarten och Stella blev lika aktiv även hemma. Mamman beskriver att tiden efter separationen var jobbig eftersom Stella var jätteaktiv och överallt, och följaktligen måste hon ta till skärmar för att få vardagen att fungera.

Vid den här tiden var Stella inte intresserad av att leka med leksaker. Hon radade upp olika föremål, till exempel från störst till minst, och var duktig på det. Det som hon däremot inte var lika bra på var att känna igen ansikten och vem som folk var verkade hon inte bry sig om. När Stella var kring två år berättar mamman att Stella ofta kopplade ihop saker som egentligen inte hade något att göra med varandra. Stella hade exempelvis tittat på en bild med

oreda i köket och räknat upp planeterna på sitt L1. Trots att boken handlade om något helt annat, tyckte Stella att planeterna passade ihop med bilden i boken.

Mediekonsumtion och språkutveckling

När Stella började på daghemmet märkte näromgivningen att Stella redan kunde alfabetet. Det hade hon lärt sig från sångerna. Till en början sjöng hon alfabetet på sitt L1, men bytte även det till L2 efter en stund. När Stella närmade sig två år började hennes L2 ta över. Hon pratade inte mycket, men hon sjöng. Stella kunde sångerna utantill, varav de flesta var på L2. Till en början då hon sjöng kunde hon bara några ord och en stor del av sångerna var nonsens ord, men det lät som hon skulle sjunga på engelska. Trots att hon inte pratade mycket kunde hon sjunga sånger som passade in i kontexten. Exempelvis om det regnade kunde hon inte säga att det regnar ute, men då kunde hon sjunga ”rain, rain go away, come again another day”. Mamman har även filmat ett videoklipp på Stella när hon är ett år och elva månader där hon står och håller i en dekorationsstjärna och sjunger Blinka lilla stjärna på sitt L2. Stella hade lätt att lära sig sångerna utantill, hon förmedlade sig mycket via sångerna och sjöng hela dagarna. Under den här tidsperioden kunde bröderna be Stella säga olika djurnamn på svenska, vilket Stella härmade en stund tills hon blev trött och svarade på engelska. Stella kunde alla djurnamnen på båda språken, och hade ett brett ordförråd gällande former, färger, siffror och bokstäver.

När Stella var ungefär två och ett halvt år fick hon sin första assistent på daghemmet som hon kallade för ”mami”. Under den hösten talade Stella flytande L2 i stället för L1, men pratet var inte riktat mot någon. Under den här tiden började Stella se på barnprogrammet Peppa Pig på sitt L2. Hon började tala med en röst som liknande Peppa karaktärens röst i serien, och hon pratade som Peppa som talar till George, det vill säga lillebror i serien. Mamman beskriver ett exempel då hon låg och vilade och Stella trodde att mamman sov. Då sa Stella ”Where’s your mommy? Oh, mommy is sleeping.”. Stella kunde inte fråga av

mamman om hon sover och hon kunde inte prata direkt till mamman, utan hon bara konstaterade det. En stor del av Stellas prat var ord som mamman kände igen från programmet, med det var inte alltid direkta fraser tagna från serien, utan Stella hittade på och gjorde egna meningar. Sättet hon pratade på och rösten hon hade var ändå alltid från serien Peppa Pig och således lät fraserna som de skulle ha varit direkt från serien.

När Stella var två till tre år gammal kunde näromgivningen inte diskutera med Stella om händelser som hon varit med om. Mamman beskriver ett exempel då Stella hade varit med bröderna och sett på hästar, och efter utflykten frågade mamman frågor av Stella om utflykten. Stella reagerade inget på frågorna om händelsen utan påpekade bara på L2 att slickepinnen som hon hade vid stunden var orange. Mamman beskriver att hon bara sjöng och fokuserade på annat. Mamman berättar även ett annat exempel då hon såg på bilder av alla familjens barn tillsammans med Stella. Mamman pekade på bilderna och sa vem det är på bilden. Hon förväntade sig att Stella skulle härma henne och säga namnen på bröderna. Det gjorde hon ändå inte, utan Stella benämnde på sitt L2 formerna och färgerna som hon såg, utan att bry sig vem det var på bilden.

Stella var intresserad av ord och hade ett stort ordförråd, vilket mamman hade märkt när de läste böcker tillsammans. Stella kunde ändå inte kommunicera tillsammans med mamman, utan hon använde språket i avsikt av ett kommunikativt syfte. Stella kunde inte berätta vad som hade hänt under dagarna på daghemmet, och således brukade Stellas assistent skicka bilder till familjen från hennes dagar. Stella kunde inte med ord bekräfta att hon hade gjort det som de såg på bilderna, men mamman upplevde att Stella kände igen sig själv och platserna på bilderna. Mamman berättar att Stella skulle ha haft ordförråd för att tala om sin dag, och att om de läste i en bok kunde hon säga exempelvis ”There’s George, he’s on the slide”, trots att det inte var figuren från barnprogrammet Peppa Pig på bilden.

Utredning och habilitering

Redan när Stella var ett år var mamman säker på att Stella har AST, och även personalen på daghemmet upplevde att Stella var annorlunda än de andra barnen. Innan Stella fyllde två år begärde mamman en extra läkarundersökning eftersom hon fortfarande kände att det var något avvikande med Stella, och då fick de träffa barnrådgivningens allmänläkare. Läkaren ansåg att Stella var duktig och tog fasta på allt hon redan kunde. Trots att läkaren inte såg problem med Stellas utveckling, ville läkaren ändå stilla mammans oro och skrev därför en remiss till en barnläkare. Att få tid till barnläkaren tog länge på grund av de långa köerna. I juli när Stella var ungefär två och ett halvt år, fick hon träffa en barnläkare som ansåg att Stella behöver stöd och att hennes beteende avviker från det typiska. Därmed fick Stella en remiss för både ergo- och talterapiutredning.

Stella gick på ergo- och talterapiutredning under hösten. I talterapeutens anteckningar framkommer det att Stella hade bredare ordförråd på sitt L2 än på sitt L1. Talterapeuten nämner att Stella hela tiden utvecklades språkligt vid tidpunkten, men språkutvecklingen var avvikande, samt att samspels- och språksvårigheterna hade en betydande inverkan på hennes vardag. Talterapeuten som gjorde bedömningen hade möjlighet att ha två korta talterapiperioder med Stella, men det uppstod svårigheter med att hitta en ergoterapeut, och följaktligen började ergoterapin först när Stella fyllde fyra år. I journalanteckningarna framkommer det att målet med de första talterapiperioderna var att ge Stella bättre verktyg för att kunna säga vad hon ville och behövde, framför allt att använda orden ”hjälp” och ”kom”. Utöver det började talterapeuten handleda omgivningen kring bildstöd i vardagen och öva med Stella på att välja mellan två bildalternativ.

Åldrarna 3–5 år

Omgivning

Då Stella var fyra år utökades familjen med mammans nya partner. Mamman beskriver att denna förändring var positiv för Stella eftersom det då fanns två vuxna i hemmet som kunde dela på ansvaret och stöda Stellas utveckling. Stella fick mer omväxlande erfarenheter, exempelvis små utflykter.

Beteende och samspel

Mamman berättar att Stella tog bra emot mammans nya partner och accepterade honom. Enligt mamman var rutiner viktiga för Stella, medan händelser som avvek från det normala var förvirrande. Mamman har svårt att avgöra hur bra språkförståelse Stella hade på sitt L1, och huruvida språkförståelsen påverkade Stellas beteende. Bilder underlättade emellertid Stellas språkförståelse och konkretiserade vardagen, på samma sätt som inläring via skärmen var lättare för Stella än inläring via socialt samspel.

Vid den här tidpunkten var Stella mycket social, nästan översocial beskriver mamman. Hon kunde exempelvis prata med alla i affären och ropa högt om hon såg någon bekant. Mellan tre och fyra år började Stella ge titlar som namn åt folk, trots att hon visste vad de hette på riktigt. Mamman ger ett exempel då Stella fick en ny assistent vid tre och ett halvt år. Hon tyckte att assistenten var så vacker att hon valde att kalla henne för "Queen Victoria". Släktingarnas namn uttalade hon också med ett engelskt uttal och sa även alltid titeln innan själva namnet, såsom "uncle", "grandma" eller "grandpa". Om Stella inte visste vad någon hette hittade hon på egna titlar. Mamman berättar att då de var till frisören kallade hon frisören för "captain". Om Stella inte hittade på en titel åt personen uttalade hon personens riktiga namn med ett engelskt uttal. Mamman minns inte att Stella skulle ha nämnt bröderna heller med deras egna namn, utan hon kallade dem alla för "brother".

När Stella var fyra år hade hon börjat bli intresserad av dockor och började sköta dockorna samt leka lite mer med leksakerna i stället för att endast rada dem. Stellas lekar har ofta varit att hon har härmat från videoklippen, och lekarna har varierat utifrån mediekonsumtionen. Stella ville ha leksaker som liknade figurerna i programmen och hennes lek bestod av att hon sa och gjorde lika som figurerna på videoklippen. Stella hade exempelvis en period då hon såg mycket på program där karaktärerna var djur och då härmade hon figurerna med liknande plastdjur.

Mediekonsumtion och språkutveckling

Mamman skulle uppskatta att Stellas skrämtdid var ganska lika alla åren, mer eller mindre beroende på dagsprogrammet, men mellan två och tre timmar per dag. Mamman berättar att mellan tre och fyra års ålder behövdes inte skärmen längre på samma sätt, utan Stella började vara intresserad av annat och var inte längre orolig utan mediekonsumtionen. Trots att skärmen inte längre var lika nödvändig i vardagen som den varit under de första åren, hade mediekonsumtionen blivit mer som en ovana. Fortsättningsvis upplevde mamman att det var lätt att ge skärmen åt Stella för att undvika hennes energiska beteende.

När Stella var tre år kommunicerade hon endast på sitt L2. Det kommer fram i talterapeutens anteckningar att vid den här tidpunkten hade Stella gjort framsteg kommunikativt och börjat tala mer. Talterapeuten skriver att Stella riktade kommentarerna mer till samtalspartnern och kunde använda kommentarer såsom ”come on”, ”let’s read a book” och ”sit down”. Enligt talterapeuten hälsade Stella på både bekanta och obekanta och kunde då säga ”Hello, how are you today?”. På daghemmet förekom ibland frasen ”bra jobbat” som Stella hade lärt sig från ett spel på Ipaden.

När Stella var tre år och tio månader skriver talterapeuten att Stellas starkaste språk var hennes L2. Enligt talterapeuten kunde mamman vid den här tidpunkten förtydliga på engelska vid enstaka tillfällen vad som skulle hända, och även bröderna kunde i viss mån

kommunicera på engelska med Stella eftersom de upplevde det som smidigare. Talterapeuten nämner också att Stella vid tillfället hade börjat acceptera mer svenska barnprogram och att Bamse var en favorit då. Talterapeuten ansåg att Stellas språkförståelse på L1 var svårbedömd. Ett standardiserat förståelsetest lyckades inte att utföras, men i samtal och lek upplevde talterapeuten att språkförståelsen hade blivit bättre. Dock skriver hon även att språkförståelsen på både L1 och L2 var betydligt under åldersförväntan och hindrade Stella från att delta i samtal med föräldrar, jämnåriga och daghemspersonal.

Talterapeuten skriver att Stella ibland översatte och upprepade på sitt L2 vad talterapeuten sa och använde mycket fraser, såsom "No, I don't like this", "No, not fun" och "Funny catty Jansee" (katten Jansson från serien Bamse). Dessutom producerade Stella några längre meningar på sitt L1, exempelvis "Skalman kör bil, nej car." Talterapeuten skriver att även fonologin var svår att bedöma emedan Stella uttalade svenska ord enligt det engelska fonologiska systemet. Inför kommande talterapiperioden rekommenderade talterapeuten att en målsättning skulle gälla att tydliggöra att svenska och engelska är två olika språk.

Mamman anser att mellan fyra och fem år var Stellas L2 helt flytande och utvecklades hela tiden. Mamman berättar att Stella var bättre på engelska än mamman och kunde lära henne nya ord. Stella hade lärt sig sitt L2 helt själv och sa inget på sitt L1 vid den här tidpunkten. När Stella använde sitt L2 talade hon artigt och använde alltid exempelvis "please" och "thank you". Mamman berättar att Stella ännu i skolåldern är ovanligt artigt och tackar för allt även då hon pratar sitt L1.

Utredning och habilitering

När Stella hade fyllt tre år gick talterapi över till medicinsk habilitering via FPA, vilket möjliggjorde att terapien började hållas i Stellas vardagsmiljö. Stella fick talterapi 35 gånger per år, men mamman berättar att i början såg hon ingen effekt av talterapi.

Talterapeuten och Stella jobbade på hennes L1, men också på L2 eftersom fokus var på sociala samspelet och inte enbart på språket.

Stella och mamman besökte Tikoteket för att avgöra om Stella skulle ha nytta av alternativ och kompletterande kommunikation. Eftersom Stella hade ett stort ordförråd ansåg personalen att bilderna inte skulle främja Stellas språkutveckling, och följaktligen blev det avslag gällande bildstödet. I stället rekommenderades det att mamman skulle försöka få Stella intresserad av pedagogiska spel, och således började Stella jobba med sådana spel som man gör i förskolan och på första klassen i skolan. Stella spelade bland annat Ordkronan och Spel-Ett på en Ipad, och hon började lära sig bokstäver och att ljuda. Vid den här tidpunkten var Stella tre år. Utöver spelen hade Stella även ett veckoschema på Ipaden med hjälp av vilken mamman försökte strukturera dagarna för henne. Stella blev intresserad av spelen på Ipaden, men fortsättningsvis var barnprogrammen det mest intressanta.

Vid fyra års ålder genomfördes en psykologutredning. Stellas testresultat var under åldersnivån i flera olika färdigheter, dock var Stella även klart över åldersnivån med en del färdigheter, såsom med alfabetet och siffrorna. Mamman berättar att ifall Stella inte visste svaret försökte hon glida undan frågan, exempelvis då psykologen frågade "Vad är en båt?" svarade Stella "I don't have a boat". Stella uttryckte för psykologen flera gånger att "I'm so bored". I journalanteckningar framkommer det att Stellas begåvningsprofil var ojämn. Stellas icke-verbala logiska färdigheter och visuospatiala färdigheter var åldersenliga, medan utmaningar sågs i språkanvändningen och arbetsminneskapaciteten samt ojämnheter i sociala samspelet beskrevs.

Kort efter psykologutredningen träffade Stella även en barnneurolog för första gången. Barnneurologen beskrev Stellas utvecklingskurva som speciell och avvikande samt lyfte upp användningen av L2 som påfallande. I texten nämner barnneurologen att Stellas symptom kunde representera AST. Barnneurologen ansåg att det är viktigt att symptomen

följs upp vidare och att Stella får medicinsk rehabilitering och rekommenderade därmed att Stella får 40 gånger talterapi och 30 gånger ergoterapi per år. Redan i texten skrev barnneurologen att en ny bedömning görs om ungefär ett år där det tas ställning till autismsymptomen. Vid besöket gav barnneurologen Stella diagnosen ”utmaningar i utvecklingen, obs autistiska symptom”.

Åldrarna 5–7½ år

Omgivning

När Stella fick diagnosen atypisk autismspektrumtillstånd vid fem och ett halvt år fick hon också beslut om förlängd läroplikt. Stellas näromgivning ville att Stella ska gå ett extra förskoleår ett år tidigare och därför ansöktes det om en förlängd läroplikt. Man upplevde att det skulle ha blivit en för stor förändring för Stella att byta omgivning, och följaktligen valdes det att Stella stannade kvar på samma daghem, men att en speciallärare inom småbarnspedagogik kom till daghemmet och gjorde förskoleuppgifter med Stella. Uppgifterna skulle ge extra stöd för Stella inför förskole- och skolstarten. Vid den här tidpunkten hade Stella för första gången hittat en kompis i daghemsgruppen, vilket också var en faktor som påverkade beslutet att inte flytta Stella till en ny grupp. Vid sex och ett halvt år började Stella på förskolan och hade fortsättningsvis en egen assistent. Mamman beskriver att förskolestarten gick för övrigt bra, men att vara i stor grupp var utmanande för Stella.

Beteende och samspel

Mamman berättar att ljudkänsligheten var tydlig när Stella var fem år. Stella var mycket känslig för ljud från exempelvis alla småkryp, såsom bin ochflugor, samt fordon såsom bilar, traktorer och lastbilar. I perioder vägrade Stella totalt att gå utomhus på grund av ljudkänsligheten. Mamman berättar att det fungerade bättre på daghemmets inhägnade gård, men Stella ville inte gå utanför området eller vistas utomhus hemma.

Ännu när Stella fyllde fem år lekte hon inte mycket med andra barn på daghemmet, utan hon umgicks mest med vuxna. När Stella var fem år fick hon för första gången en bästa vän på daghemmet, vilket mamman beskriver att var bra för Stellas utveckling. Mamman berättar att flickorna lekte tillsammans med bland annat dockor och kommunicerade till en början på både svenska och engelska, men efter en tid endast på svenska.

Mediekonsumtion och språkutveckling

Nästan på dagen då Stella fyllde fem år svängde hon språkanvändningen till sitt L1. Trots att Stella bytte språket till sitt L1 fortsatte hon att se på program på sitt L2, och enligt Stella själv förstår hon även i skolåldern allt vad de säger. Utöver de engelskspråkiga programmen såg Stella tillika på svenska barnprogram. Mamman tror att Stella kunde svenska hela tiden och förstod allt vad andra sa, men valde att inte använda språket. Mamman berättar att då Stella bytte språket till sitt L1 började hon med att säga enstaka ord på sitt L1, vilket utvecklades till att hon började med tvåordsmeningar och sedan med treordsmeningar. Denna utveckling skedde i februari. Mamman berättar att man hade satt upp en inlärningsplan för Stella på daghemmet där terapeuterna, assistenten och mamman hade varit med för att skapa målsättningar för Stella. Målsättningen som sattes upp i början av året var att Stella skulle lära sig att använda treordsmeningar på sitt L1. Mamman berättar att då de hade följande möte talade Stella redan i femordsmeningar på sitt L1. Mamman beskriver att det var som om någon ”stack hål på en ballong” och att Stellas L1 utvecklades snabbt efter att hon kom i gång.

Utöver uppgifterna som Stella gjorde med specialläraren inom småbarnspedagogik, deltog Stella även i Folkhälsans FHille-program som är till för barn som behöver extra stöd. Mamman berättar att i FHille-programmet fick Stella hem pedagogiska uppgifter på svenska, som stödde hennes språkutveckling på L1. Mamman beskriver att Stellas L1 var i början lite ”svengelska”, det vill säga hon pratade svenska med ett engelskt uttal, men med tiden

blev uttalet ändå alltmer likt ett svenskt uttal. Mamman berättar att familjen talar en finlandssvenskdialekt hemma, men det gör Stella fortsättningsvis inte, utan hon har valt att tala rikssvenska. Mamman tror att Stellas dialekt är likaså taget från mediekonsumtionen, såsom engelskan.

Utredning och habilitering

Under april och maj våren 2021, när Stella var fem år, deltog hon i en mer omfattande utredning på den barnneurologiska polikliniken. Då träffade Stella samma barnneurolog som året innan samt en talterapeut, en ergoterapeut och en barnpsykolog som alla utförde olika uppgifter och tester med Stella. Vid utredningstillfället hade Stella talat sitt L1 i endast fyra månader, och följaktligen var hennes språkkunskaper på sitt L1 klart under åldersnivån. Mamman spekulerar att resultaten kunde ha blivit bättre ifall testen hade gjorts på Stellas L2, eftersom framför allt Stellas språkförståelse verkade bättre på L2 än på L1. Mamman berättar att hon själv upplevde att vid tidpunkten talade Stella bra svenska med tanke på att hon just hade bytt språk, trots att testresultaten var svaga. Mamman tror ändå att resultatet skulle ha varit lika och att Stella skulle ha fått AST-diagnosen oavsett utredningsspråk.

Barnneurologen, talterapeuten, ergoterapeuten och psykologen ansåg alla att Stella hade utmaningar i utvecklingen, särskilt språkligt. I allas anteckningar förekommer det att Stella inte följde instruktionerna, vilket påverkade testresultaten och standardiserade test var utmanande att utföra. Talterapeuten noterade svårigheter i både receptiva och expressiva färdigheter, och rekommenderade följaktligen talterapi 40 gånger per år med målsättningen att stöda språkförståelsen och uttrycksförmågan samt utveckla den kommunikativa användningen av språket. Ergoterapeuten rekommenderade 25 gånger ergoterapi per år och ansåg att Stella skulle ha nytta av att hitta strategier som underlättar vid aktivitetsövergångar samt att öva på känslohantering och att sätta ord på känslor.

Arbetsgruppen ansåg utifrån Stellas utvecklingshistoria och gjorda undersökningar att Stella uppfyller kriterierna för en autismdiagnos. Arbetsgruppen klassificerade ändå autismen som atypisk emedan Stella inte uppfyllde helt diagnoskriterierna på alla autisms delområden, nämligen begränsade, repetitiva och stereotypa beteendemönster förekom inte i omfattande grad.

Åldern 7½ år och uppåt

Omgivning

Stella började i en typisk skolklass när hon var sju och ett halvt år gammal. Mamman beskriver att skolstarten har över lag gått bra, men hon tror inte att det skulle fungera utan egen assistent. Ibland jobbar Stella utanför klassrummet tillsammans med sin personliga assistent, men mestadels jobbar hon med resten av klassen i klassrummet.

Beteende och samspel

Mamman beskriver att vid tidpunkten för studien är Stella översocial och nästan lite gränslös, men glad åt alla. Stella vill fortfarande göra saker på sitt sätt, och hon fungerar bäst då hon vet vad som kommer att hända. Mamman berättar att Stella frågar varje dag efter skolan ”Vad ska vi göra i dag mamma?”. Det som Stella tycker om att göra och det som hon är bra på går bra i skolan, såsom uppgifter med bokstäver och siffror. Däremot att sitta stilla i klassen och lyssna på lärarinnan, utan att själv börja prata om sitt, har varit utmanande för Stella. Stella börjar ofta skrika och hon har lätt att börja gråta om något inte blir som hon hade tänkt. I förskolan hade Stella två kompisar, men de flyttade båda och började därmed i en annan skola än Stella. Mamman beskriver att Stella har kompisar, men inte en bästa vän. Mamman tror att eftersom Stella alltid haft en assistent tyr hon sig mer till vuxna och känner sig inte ensam.

Än idag är Stellas lekar ofta inspirerade av barnprogrammen. Mamman berättar att Stella vill exempelvis att deras familj gör lika som Bolibompa-familjen gör. Mamman

berättar att vid tidpunkten för studien tycker Stella om barbiedockor och ser ofta på ett program på sitt L2 på Youtube och härmar samtidigt med sina egna barbiedockor.

Mediekonsumtion och språkutveckling

Stella tittar fortsättningsvis mest på program på sitt L2, men också på sitt L1.

Mamman berättar att Stella tycker om att se på svenskspråkiga barnprogram, såsom BUU-klubben och svenska barnkanalen. Från svenska barnkanalen ser hon framför allt på Bolibompa-familjen. Mamman berättar att hon ibland kan märka att Stella idag översätter vissa uttryck direkt från engelskan. Hon ger som exempel att Stella kan säga ”Det är ingen väg att jag tänker göra det där”, från engelskans ”no way”. Mamman berättar att Stella inte pratar sitt L2 alls, men hon förstår allt och därför beskriver mamman det som att Stella har ett till modersmål (engelska), som hon aldrig använder.

När Stella var åtta år och två månader träffade hon en bedömande talterapeut, och i talterapeutens anteckningar framkommer det att Stella har fortsättningsvis pragmatiska svårigheter, bland annat med att förstå bildliga uttryck samt underförstådda regler och ironi, men Stella har gjort stora framsteg. Talterapeuten bedömer Stellas språkförmåga med CELF-testet där indexpoäng mellan 85 och 92 motsvarar genomsnittets nedre del och indexpoäng mellan 70 och 84 motsvarar klart under genomsnittet. Stellas prestationer inom ”Indexet för receptivt språk” ger ett resultat i nedre delen av genomsnittet (indexpoäng 89) och ”Indexet för språkligt innehåll” ger ett resultat klart under genomsnittet (indexpoäng 81). Prestationen är dock nära gränsen till nedre delen av genomsnittet. Stellas språkproduktion innehåller en del grammatiska felaktigheter, men på en sådan nivå att de inte påverkar andra människors förståelse av vad Stella vill förmedla. I talterapeutens anteckningar framkommer det ytterligare exempel på uttryck som Stella använder som har påverkats av engelskan. Stella använder konsekvent uttrycket ”well”, och säger även ”du är rätt” från engelskans ”you are right” samt ”om en stund trodde jag det var den där” från engelskans ”for a moment”.

Talterapeuten testade även Stellas ordförråd på engelska och då framkom det att Stellas ordförråd på engelska är fortfarande stark och på samma nivå som svenskan. Talterapeuten påpekar att Stellas språkliga och pragmatiska svårigheter inte längre har en betydande inverkan på Stellas vardag och delaktighet.

Utredning och habilitering

På servicefeedbacken som är skriven när Stella var sju år och åtta månader gammal framkommer det att målsättningarna inför den senaste talterapiperioden har haft fokus på framför allt känslohantering och sociala strategier samt på att jobba med ordförråd och grammatiska förmågor. Mamman berättar att Stella nyligen har lärt sig att skilja på han och hon. Därtill har de jobbat med bland annat adjektivkomparation. Mamman beskriver att Stellas språkanvändning fortfarande innehåller en del egen grammatik som de har jobbat med i talterapi. De har spelat spel för att öva på turtagning och ofta jobbat genom att ritprata. Mamman berättar att Stella är duktig på att rita och att Stella uttrycker känslor bra då hon ritat. Stella och talterapeuten har tillsammans gått igenom vad som hänt under veckan och båda har ritat samtidigt.

På våren när Stella var åtta år och två månader utfördes en ny bedömning och uppföljning samt togs ställning till fortsatt talterapibehov. Då rekommenderades ingen fortsatt talterapiperiod, men hemmet gavs instruktioner om att kontakta talterapeuten på höstterminen, eller senare under lågstadieåldern, för att möjligtvis få en kortare talterapiperiod vid behov eller möjligtvis handledning av en kommunal talterapeut.

Tabell 1*Sammanfattning av resultaten*

Ålder	Dagvårdsform	Föredraget språk	Favorit mediekonsumtion	Språklig nivå	Språkexempel
0–1½ år	Hemma med mamma	Initialt L1, från ca 1½ år framåt även L2	Youtubevideor på både L1 och L2, framför allt sånger	Enskilda ord.	”Mamma”, ”star”.
1½–3 år	Daghem	Blandat L1 och L2	Peppa Pig L2	Språklig återanvändning av gestalter från sånger och program, i början till stor del nonsens ord, senare även modifierade uttryck.	”Rain, rain go away, come again another day”, ”Where’s your mommy? Oh, mommy is sleeping”, ”There’s George, he’s on the slide”.
3–5 år	Daghem	Endast L2	Peppa Pig L2, Bamse L1	Flytande engelska, engelsk fonologi på svenska ord, titlar som namn.	”Queen Victoria”, ”Hello, how are you today?”, ”I’m so bored”, ”Let’s read a book!”, ”Funny catty Jansee”, ”Skalman kör bil, nej car”.
5–7½ år	Daghem/förskola	Endast L1	Youtubevideor på både L1 och L2, barnprogram L1	”Svengelska”, svenskan utvecklades från enstaka ord till långa meningar.	
7½ år →	Skola	Endast L1	Youtubevideor på både L1 och L2, barnprogram L1	Flytande svenska, fortsättningsvis en del egen expressiv grammatik, rikssvensk dialekt.	”Vad ska vi göra idag mamma?”, ”Det är ingen väg att jag tänker göra det där”, ”Om en stund trodde jag det var den där”.

Anteckningar. L1: svenska, L2: engelska.

Diskussion

Syftet med den här avhandlingen var att beskriva ett fall där ett barn med AST tillägnat sig ett L2 via mediekonsumtion och där L1 varit betydligt mer försenat jämfört med L2. Syftet var att beskriva fenomenet, föreslå möjliga förklaringsmodeller samt kartlägga framtida undersökningsmöjligheter och -behov. Fokuset för avhandlingen var att ge en noggrann beskrivning av barnets språkutveckling och vilka interventioner som barnet erhållit.

I avhandlingen beskrivs utvecklingen hos en åttaårig flicka med AST som på egen hand lärde sig engelska (L2) via mediekonsumtion och som i perioder främst kommunicerade på engelska trots att omgivningen pratade svenska. Stellas mediekonsumtion har varit i genomsnitt två till tre timmar per dag från att hon var ca ett år gammal. I början behövdes mediekonsumtionen för att lugna ner Stella. Programmen och videoklipp på telefonen blev en trygghet för Stella, men enligt mamman blev mediekonsumtionen en ovana med tiden. Från intervjun framkommer att för Stella har bilder alltid konkretiserat vardagen, och inlärningen har varit lättare via mediekonsumtion än via socialt samspel. Mellan tre och fem års ålder kommunicerade Stella endast på sitt L2, men då hon fyllde fem år bytte hon till sitt L1. Trots att hon knappt hade kommunicerat på sitt L1 tidigare utvecklades språket snabbt, och inom några månader pratade hon nästan flytande svenska.

Jämförelser mellan Stella och barnen som beskrivits i tidigare studier

Vulchanova m.fl. (2012) beskriver i sin studie flickan EV som lärt sig tyska via mediekonsumtion trots att hennes omgivning talade bulgariska. EV hade liknande styrkor och svagheter i L1 och L2, och båda språken var ungefär lika starka. Detta skiljer EV:s språkutveckling från Stellas. Däremot hade hon på samma sätt som Stella avvikande socialt samspel och ett stort ordförråd, men även språkliga svårigheter, såsom grammatiska svårigheter. Vulchanova m.fl. (2021) nämner att EV via mediekonsumtion hade lärt sig en

mer formell form av sitt L1 än vad omgivningen talade, vilket likaså stämmer överens med Stellas inläring och användning av den rikssvenska dialekten.

Zhukova m.fl. (2023) beskriver pojken Alex som lärt sig engelska via mediekonsumtion trots att hans omgivning talade ryska. Alex producerade redan sina första ord på sitt L2, vilket skiljer honom från Stella och EV. Det som Alex däremot har gemensamt med Stella är att båda härmade ljud och fraser från programmen och tidigt kunde översätta mellan sina L1 och L2. På samma sätt som för Stella var Alex L2 starkare än hans L1, men Alex näromgivning valde att stöda hans språkutveckling av L2 och följaktligen är hans L2 fortsättningsvis starkare än hans L1 som han har mycket begränsade kunskaper i. Stellas näromgivningen valde att stöda språkutvecklingen av hennes L1 och hon fick talterapi med målsättningen att hon skulle lära sig svenska. Emedan Stella idag kommunicerar endast på sitt L1 ser Alex och Stellas språkprofiler olika ut idag.

Kadiri och Khadija (2023) beskriver pojken B som lärt sig engelska via mediekonsumtion trots att omgivningen talade en marockansk dialekt. Den här studien innehåller mer begränsningar eftersom beskrivningen av barnets bakgrund och språkutveckling saknas. Det som pojken B och Stella har gemensamt är att för båda barnen var engelskan starkare än omgivningens språk och barnen hade bättre förståelse och grammatik samt bredare ordförråd på sina L2 än L1. Kadiri och Khadija (2023) drar som slutsats att ett barn kan lära sig ett främmande språk via mediekonsumtion utan att höra språket i vardagsmiljön, vilket resultaten i den här avhandlingen stöder. I studien som är gjord av Kissine m.fl. (2019) ingår fem fallbeskrivningar av pojkar med AST som lärt sig en variant av omgivningens arabiska via mediekonsumtion, vilket liknar Stellas inläring av rikssvenskan och EV:s inläring av en formell bulgariska.

I både den här avhandlingen och i de tidigare studierna beskrivs barn med AST som lärt sig ett främmande språk via mediekonsumtion, det som ändå skiljer barnen är att alla barn

har olika språkkombinationer. Det är flera av barnen som har lärt sig engelska som främmande språk, vilket kan ha att göra med det stora utbudet av engelskspråkiga program och videoklipp. Även Stellas mamma spekulerade i intervjun att det stora utbudet möjligtvis kunde ha varit en orsak till att Stella föredrog Youtubevideor på engelska, och utöver det nämnde Stellas mamma att det engelska språket ofta låter glatt i videoklippen. Detta kan likaså ha haft en inverkan som lett till att Stella föredrog engelskspråkiga program. En ytterligare faktor som dessa fallstudier har gemensamt är att barnen verkar alla ha AST utan omfattande inlärningssvårigheter.

Reflektion kring förklaringsmodeller

I inledningen presenterades de olika studiernas möjliga förklaringsmodeller. Vulchanova m.fl. (2012) lyfte upp WCC-teorin, medan Kadiri och Khadija (2023) samt Kissine m.fl. (2019) hänvisade till Chomskys språkteori. Zhukova m.fl. (2023) föreslog karakteristiska färdigheter som möjlig förklaring och även specialintressen nämndes i diverse studier.

Gällande WCC-teorin kan det stämma att Stella hade större fokus på detaljer än vad typiskt utvecklade barn har, men det finns inget tydligt stöd för att teorin i sig skulle kunna förklara språkinläringen. Möjligtvis kan teorin fungera som en ytterligare bidragande faktor. Resultaten i den här avhandlingen stöder hypotesen om att barn kan lära sig ett språk även om talet inte riktas mot barnet, men huruvida det har att göra med Chomskys språkteori om en inbyggd förmåga att förstå och producera språk är oklart.

Förklaringsmodellerna som forskarna har tagit upp har antagligen påverkat språkinläringen, men det är oklart om det är ovanligt att lära sig ett främmande språk enbart via mediekonsumtion och ifall även typiskt utvecklade barn kan lära sig ett språk om de skulle vara lika intresserade av språket och programmet, samt ha lika omfattande tillgång till

mediekonsumtion. Antagligen kan ingen enskild teori förklara språkinläringen, utan flera faktorer spelar in.

I Stellas fall verkar hennes omfattande exponering för programmen tillsammans med att engelskan var hennes specialintresse ha bidragit till den atypiska språkinläringen. Därtill har hon haft svårt med samspel och med att förstå språkets kommunikativa syfte, vilket förmodligen har påverkat att inläringen via skärmen varit lättare. Utöver de främmande språken som verkar vara barnens specialintressen, verkar de specifika programmen som barnen ser på likaså vara specialintressen, vilket leder till den omfattande exponeringen. Barn med AST kan vara sensoriskt känsliga för omgivningens intryck och uppleva sociala situationer som utmanande. Mediekonsumtion kan däremot upplevas som bekant och avslappnande, vilket kunde vara en ytterligare faktor som påverkar varför barn med AST har omfattande skärmtid. Därmed kunde mediekonsumtion ses som stimmande, och ett sätt för barn med AST att hantera sensoriska intryck och stänga ute omvärlden.

Att Stellas skärmtid var kring två till tre timmar i dagen motsvarar resultaten från studien som är gjord av Dong m.fl. (2021) där medeltalet var två och en halv till tre och en halv timme om dagen hos barn med AST. Enligt Dong m.fl. (2021) har barn med AST större skärmtid än barn med typisk utveckling, och anser detta hänga ihop med de sensoriska symptomen, vilket skulle likaså stöda ovanstående hypotes. Stellas skärmtid var möjligen mer omfattande än andra jämnåriga barns och det orsakades av individuella faktorer och omgivningsfaktorer. Stella och hennes familj levde i en mycket pressad livssituation och mediekonsumtionen var ett resultat av helhetssituationen inom familjen, Stellas oro och svårigheter att sysselsätta sig utan skärm samt Stellas starka intresse för skärmar och hennes höga aktivitetsnivå.

En fråga som fortsättningsvis är obesvarad, är om språkinläringen hos barn med AST är en form av språklig återanvändning. Både Stella och barnen i de tidigare fallstudierna

verkade använda sig av språklig återanvändning. Stella verkade även imitera språkets prosodi. Enligt Mottron m.fl. (2021) använder barn med AST i början direkta och exakta upprepningar som de börjar modifiera så att de passar bättre in i kontexten. Dessutom anser forskarna att typiskt utvecklade barn repeterar tal som riktas mot barnet, medan barn med AST även repeterar tal som inte riktas mot dem och tal från medier. Resultaten i den här avhandlingen stöder detta i och med att Stellas användning av L2 utvecklades och hon producerade egna yttranden utöver fraserna som förekom i programmen. Stella upprepade framför allt tal från medier och inte tal som riktades mot henne. Att barn ser upprepade gånger på samma program främjar enligt Karani m.fl. (2022) imitering och inläring av nya ord, vilket dessa fallstudier stöder. Följaktligen kan den omfattande exponeringen ha bidragit till både språklig återanvändning och språkinläring via mediekonsumtion.

Stellas språkutveckling passar in i teorin om gestaltbearbetning som Blanc (2012) beskriver eftersom det verkar som att Stella bearbetade språk i gestalter. Stellas språkutveckling bestod initialt av att hon sjöng hela sånger som hon lärt sig från Youtube och därefter började hon använda fraser från Peppa Pig. Utifrån mammans beskrivning låter det som att Stella började dela upp fraserna till mindre delar och att hennes språkproduktion utvecklades från upprepning av hela fraser till att hon började modifiera upprepade yttranden. Mammans beskrivning av att Stellas sjungande till en början innehöll mest nonsens ord och att endast några ord var tydliga, passar likaså in i teorin som Blanc beskriver. Att det ändå gick att urskilja vilka ord Stella försökte producera kunde möjligtvis ha att göra med att det gick att känna igen melodin från sångerna, trots att de flesta orden var otydliga. På motsvarande sätt var det lättare att koppla ihop talet med serien Peppa Pig emedan Stella imiterade karaktärens röst.

Även om gestaltbearbetning kunde förklara Stellas språkutveckling är det oklart varför hon inte bearbetade omgivningens språk på samma sätt. En orsak kunde vara att Stella

såg upprepade gånger på samma Youtubevideor, och därmed var det lättare för henne att lära sig gestalter ur dessa, jämfört med att lära sig gestalter från omgivningens tal som hade större variation. Emedan det finns forskning (Blanc, 2012) som tyder på att språklig återanvändning ofta är kommunikativt, är det sannolikt att även Stellas språkanvändning var det, trots att omgivningen var osäker på detta. Att omgivningen var osäker på ifall Stellas tal hade ett kommunikativt syfte kunde bero på bland annat att Stellas ögonkontakt var avvikande och yttranden som hon producerade inte lät som de skulle ha varit riktade mot andra personer. Att gestalterna som Stella sjöng passade in i kontexten (t.ex. "rain, rain go away" vid regnväder) redan vid ett tidigt skede kunde likaså stöda hypotesen om att Stellas språkliga återanvändning var kommunikativt.

En ytterligare fråga som är fortsättningsvis obesvarad är varför Stella bytte språk till sitt L1 när hon hade fyllt fem år. Faktorer som sammanföll med språkbytet var att Stella hade börjat se mer på svenskspråkiga barnprogram (t.ex. Bamse) och att Stella fick en kompis på daghemmet. Eventuellt kunde någon annan förändring på daghemmet eller i talterapi ha påverkat situationen, såsom målsättningen att Stella skulle börja säga meningar på svenska. Att Stella började tala svenska med en rikssvensk dialekt som förekom i barnprogrammen i stället för näromgivningens dialekt stöder hypotesen om att språkbytet hade en koppling till det nya intresset för de svenskspråkiga programmen. Det är möjligt att Stella även lärde sig svenskan till stor del via mediekonsumtion och inte via socialt samspel. Stellas omgivning var även mer stimulerande vid tidpunkten för språkbytet och familjesituationen var stabilare. Ifall mammans fundering stämmer om att Stella valde engelskan som sitt personliga språk på grund av att hon då kunde stänga ut den farliga omvärlden, kunde framför allt en stabilare livssituation ha påverkat att hon bytte tillbaka till svenskan. Troligen berodde språkbytet till svenskan på en kombination av flera sammanfallande faktorer. Liknande frågor har inte diskuterats i de tidigare studierna.

Styrkor och begränsningar i studien

Att det i avhandlingen ingår endast en fallbeskrivning kan ses som både en styrka och en begränsning. Det möjliggör en detaljerad beskrivning av barnets utveckling, men resultaten måste tolkas med försiktighet, och resultaten kan inte generaliseras till alla barn med AST. En styrka i studien är att barnet har en ny språkkombination som inte undersökts tidigare, och även är den första studien där barnet har ett nordiskt språk som L1. Barnet i avhandlingen liknar de tidigare fallbeskrivningarna, vilket gör studierna jämförbara. I avhandlingen ingår information som saknas från de tidigare studierna, exempelvis en heltäckande beskrivning av barnets språkutveckling och erhållen habilitering. Mediekonsumtion är ett aktuellt ämne, men fenomenet som beskrivs i avhandlingen är tämligen outforskat, vilket kan ytterligare ses som en styrka med studien.

Att avhandlingen innehåller endast kvalitativa data kan ses som en begränsning med studien. Kvalitativa studier innehåller tolkningar och huruvida avhandlingens slutsatser är neutrala kan ifrågasättas. Det är oklart ifall någon annan hade tolkat resultaten annorlunda och ifall slutsatserna påverkas av att de dras från talterapeutens perspektiv. Avhandlingen utfördes som en explorativ studie och hade därmed som syfte att generera information som kan vara som grund för fortsatt forskning. En styrka med avhandlingen är att resultaten ger grundläggande kunskap om fenomenet som kan användas i hypotesbildning framöver.

Kliniska implikationer och förslag till fortsatt forskning

Talterapeuter som jobbar kliniskt med barn som har AST kan träffa barn som talar ett främmande språk och som möjligtvis har svårigheter med att tillägna sig omgivningens språk. Det är möjligt att barnet tillägnat sig det främmande språket via mediekonsumtion. Därmed kan avhandlingens resultat stöda kliniskt arbetande talterapeuter. Resultaten i den här avhandlingen stöder hypotesen att barn med AST kan bearbeta språk i gestalter. Såsom även Haydock m.fl. (2024) lyfter upp i sin artikel, kan det vara bra att talterapeuter beaktar detta

när de planerar barnets habilitering och aktivt ger upprepade modeller för fraser eller gestalter som kan vara viktiga för barnet. Planering av alternativ och kompletterande kommunikation kunde likaså utgå från gestalter som barnet har nytta av i sin vardag. Kadiri och Khadija (2023) tar upp i sin studie att de vore bra ifall talterapeuter skulle utnyttja mer användning av skärmar i språkliga övningar med barn med AST. Den här avhandlingens resultat stöder detta i och med barn med AST kan ha det lättare att lära sig nya färdigheter via skärmen än via socialt samspel. Följaktligen kunde skärmar användas som ett kompletterande verktyg i talterapi.

Resultaten i den här avhandlingen lämnar fortsättningsvis flera frågor obesvarade som fortsatt forskning kunde försöka få svar på. Varför lärde sig inte Stella omgivningens språk eller kunde Stella svenska men valde att inte använda språket? Ifall Stella kunde svenska varför valde hon att kommunicera på engelska? Barn med AST har ofta avvikande samspel, har den otypiska språkinläringen en koppling till detta? Med tanke på samspelssvårigheterna kan man även fundera på om barnen förstår att det är två olika språk och att andra barn nödvändigtvis inte förstår dem då de talar sitt L2. Det vore tillika intressant att veta huruvida fenomenet har en koppling till just AST eller om det finns barn med andra neurologiska störningar som på liknande sätt har lärt sig främmande språk via mediekonsumtion och vidare ifall typiskt utvecklade barn kan lära sig ett främmande språk på samma sätt. Än så länge verkar det inte finnas kända fallbeskrivningar av dessa. Det vore dessutom intressant att veta om barn som har mediekonsumtion som sin huvudsakliga källa för språkinläring har andra gemensamma faktorer utöver dessa som kommer fram i diskussionen.

Eftersom fenomenet som beskrivs i avhandlingen är tämligen outforskat och avhandlingens resultat fortsättningsvis lämnar flera frågor obesvarade skulle det behövas mer forskning kring fenomenet. Fortsatt forskning kunde vara i form av en större studie och kunde möjligtvis innehålla även kvantitativa data, exempelvis angående hur vanligt det är att

tillägna sig ett L2 via mediekonsumtion framför att tillägna sig omgivningens språk. Fortsatt forskning kunde möjliggöra djupare förståelse för fenomenet, vilket talterapeuter som jobbar kliniskt med barn med AST skulle ha nytta av.

Slutsats

Syftet med den här avhandlingen var att beskriva ett fall där ett barn med AST tillägnat sig ett L2 via mediekonsumtion och där L1 varit betydligt mer försenat jämfört med L2. Avhandlingens resultat tyder på att ett barn med AST kan föredra och tillägna sig ett L2 via endast mediekonsumtion, utan att höra språket i en naturlig kontext. Resultaten tyder på att detta även gäller dialekter.

Troligtvis kan ingen enskild teori förklara hur ett barn kan lära sig ett L2 via mediekonsumtionen, och det är fortsättningsvis oklart om inläring av ett L2 via mediekonsumtion har en tydlig koppling till AST. Att både Stella och barnen i de tidigare studierna har fått diagnosen tyder på att det skulle finnas en koppling. Utifrån avhandlingens resultat kan man dra slutsatsen att Stellas språkinläring via mediekonsumtion började med språklig återanvändning av hela gestalter som hon började modifiera till egna yttranden. Därmed är det sannolikt att språkinläringen av ett L2 via mediekonsumtion börjar med språklig återanvändning och språkinläringen möjliggörs av att barnen bearbetar språket i gestalter. Beskrivningen av Stellas språkutveckling tyder på att Stella har tillägnat sig en mer avancerad grammatik och fått en djupare förståelse för ett L2 än vad endast exakt upprepning av fraser kräver.

Fenomenet som beskrivs i avhandlingen verkar komplext, och trots utökad förståelse för fenomenet lämnar resultaten flera frågor obesvarade. Eftersom den här avhandlingen verkar tills vidare vara den enda studien som innehåller en detaljerad beskrivning av barnets språkutveckling skulle fenomenet kräva fortsatt forskning för att ge starkare stöd för

avhandlingens slutsatser, och därigenom kunde forskningen stöda den kliniska verksamheten ytterligare.

Referenser

- Ahearne, C., Dilworth, S., Rollings, R., Livingstone, V., & Murray, D. (2016). Touch-screen technology usage in toddlers. *Archives of Disease in Childhood*, *101*(2), 181–183. <https://doi.org/10.1136/archdischild-2015-309278>
- Alobaid, A. (2020). Smart multimedia learning of ICT: Role and impact on language learners' writing fluency— YouTube online English learning resources as an example. *Smart Learning Environments*, *7*(1), 24. <https://doi.org/10.1186/s40561-020-00134-7>
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (5:e uppl.)*. American Psychiatric Association.
- Billington, C. (2016). *How digital technology can support early language and literacy outcomes in early years settings: A review of the literature*.
- Blanc, M. (2012). *Natural Language Acquisition on the Autism Spectrum: The Journey from Echolalia to Self-Generated Language (1. uppl.)*. Communication Development Center.
- Chang, M.-M., & Hung, H.-T. (2019). Effects of Technology-Enhanced Language Learning on Second Language Acquisition: A Meta-Analysis. *Journal of Educational Technology & Society*, *22*(4), 1–17.
- Dong, H.-Y., Wang, B., Li, H.-H., Yue, X.-J., & Jia, F.-Y. (2021). Correlation Between Screen Time and Autistic Symptoms as Well as Development Quotients in Children With Autism Spectrum Disorder. *Frontiers in Psychiatry*, *12*. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.619994>
- Haydock, A., Harrison, L., Baldwin, K., & Leadbitter, K. (2024). Embracing gestalt language development as a fundamental neurodiversity-affirmative practice. *Autism*, *28*(5),

1055–1059. <https://doi.org/10.1177/13623613241234598>

- Kadiri, F., & Khadija, A. (2023). Do Autistics Need Human Interaction to Acquire Language? A Case Study from Morocco. *Journal of Psychology and Behavior Studies*.
- Karani, N. F., Sher, J., & Mophosho, M. (2022). The influence of screen time on children's language development: A scoping review. *The South African Journal of Communication Disorders*, 69(1), 825. <https://doi.org/10.4102/sajcd.v69i1.825>
- Kissine, M., Luffin, X., Aiad, F., Bourourou, R., Deliens, G., & Gaddour, N. (2019). Noncolloquial Arabic in Tunisian Children With Autism Spectrum Disorder: A Possible Instance of Language Acquisition in a Noninteractive Context. *Language Learning*, 69(1), 44–70. <https://doi.org/10.1111/lang.12312>
- Konca, A. (2022). Digital Technology Usage of Young Children: Screen Time and Families. *Early Childhood Education Journal*, 50, 3. <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01245-7>
- Masiran, R. (2018). Stimming behaviour in a 4-year-old girl with autism spectrum disorder. *BMJ Case Reports*, 2018. <https://doi.org/10.1136/bcr-2017-223671>
- Mottron, L., Ostrolenk, A., & Gagnon, D. (2021). In Prototypical Autism, the Genetic Ability to Learn Language Is Triggered by Structured Information, Not Only by Exposure to Oral Language. *Genes*, 12(8), 1112. <https://doi.org/10.3390/genes12081112>
- Neumann, M. M., & Neumann, D. L. (2014). Touch Screen Tablets and Emergent Literacy. *Early Childhood Education Journal*, 42(4), 231–239. <https://doi.org/10.1007/s10643-013-0608-3>
- Pascual, E., Dornelas, A., & Oakley, T. (2017). When “Goal!” means ‘soccer’: Verbatim

fictive speech as communicative strategy by children with autism and two control groups. *Pragmatics & Cognition*, 24(3), 315–345.

<https://doi.org/10.1075/pc.17038.pas>

Perdana, S. A., Medise, B. E., & Purwaningsih, E. H. (2017). Duration of watching TV and child language development in young children. *Paediatrica Indonesiana*, 57(2), 99.

<https://doi.org/10.14238/pi57.2.2017.99-103>

Prizant, B. M. (1982). Gestalt language and gestalt processing in autism. *Topics in Language Disorders*, 3(1), 16.

Prizant, B. M., & Rydell, P. J. (1984). Analysis of Functions of Delayed Echolalia in Autistic Children. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 27(2), 183–192.

<https://doi.org/10.1044/jshr.2702.183>

Sundqvist, A., Barr, R., Heimann, M., Birberg-Thornberg, U., & Koch, F.-S. (2024). A longitudinal study of the relationship between children's exposure to screen media and vocabulary development. *Acta Paediatrica*, 113(3), 517–522.

<https://doi.org/10.1111/apa.17047>

Sweetser, P., Johnson, D., Ozdowska, A., & Wyeth, P. (2012). Active versus Passive Screen Time for Young Children. *Australasian Journal of Early Childhood*, 37(4), 94–98.

<https://doi.org/10.1177/183693911203700413>

Tatar, B. H., & Gerde, H. K. (2023). Partnering with Families to Use Screen Time for Supporting Early Language and Literacy. *The Reading Teacher*, 76(4), 439–450.

<https://doi.org/10.1002/trtr.2150>

Vicker, B. (1999). Functional Categories of Delayed Echolalia. *The Reporter*, 4(2), 7–10.

Vulchanova, M., Talcott, J. B., Vulchanov, V., & Stankova, M. (2012). Language against the

odds, or rather not: The weak central coherence hypothesis and language. *Journal of Neurolinguistics*, 25(1), 13–30. <https://doi.org/10.1016/j.jneuroling.2011.07.004>

Zhukova, M. A., Talantseva, O. I., An, I., & Grigorenko, E. L. (2023). Brief Report: Unexpected Bilingualism: A Case of a Russian Child With ASD. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 53(5), 2153–2160. <https://doi.org/10.1007/s10803-021-05161-y>

Bilaga A

En fallstudie om ett barn med autismspektrumtillstånd som tillägnat sig ett främmande språk via mediekonsumtion

Information till forskningspersoner

Jag vill fråga dig om du vill delta i ett forskningsprojekt. Detta forskningsprojekt utförs som en pro gradu-avhandling av Emma Forsblom inom ämnet logopedi vid Åbo Akademi. I det här dokumentet får du information om projektet och om vad det innebär att delta.

Vad är det för projekt och varför vill ni att jag ska delta?

Syftet med den här avhandlingen är att beskriva ett fall där ett barn med autismspektrumtillstånd tillägnat sig ett främmande språk via mediekonsumtion och där modersmålet varit betydligt mer försenat jämfört med det främmande språket. Det är en explorativ studie som syftar till att beskriva fenomenet, föreslå möjliga förklaringsmodeller samt kartlägga framtida forskningsmöjligheter och -behov. Fokuset för avhandlingen är att ge en noggrann beskrivning av barnets språkutveckling och vilka interventioner som barnet erhållit. Datainsamlingen sker genom föräldraintervju.

Till detta projekt söker vi nu föräldrar till ett barn med autismspektrumtillstånd som tillägnat sig ett främmande språk via mediekonsumtion och som är intresserade av att delta i studien.

Hur går projektet till?

I projektet kommer du att delta i en intervju via Zoom. I intervjun diskuteras barnets språkutveckling och vilka interventioner som barnet erhållit. Intervjun genomförs utan kamera och utan riktiga namn. I studien kan också journalanteckningar från barnets talterapi användas som stöd i intervjun om deltagarna är villiga att dela med sig av journalanteckningarna.

Vad händer med mina uppgifter?

Intervjun spelas in och ljudinspelningen transkriberas. Den transkriberade intervjun sparas bakom lösenord på Åbo Akademis servrar. Endast personer med direkt anknytning till avhandlingen kommer ha tillgång till data. All data pseudonymiseras och detaljer lämnas bort eller förvanskas innan lagringen. Dina svar och personuppgifter kommer att behandlas så att inte obehöriga kan ta del av dem. Ansvarig för dina personuppgifter är Åbo Akademi. Enligt EU:s dataskyddsförordning har du rätt att kostnadsfritt få ta del av de uppgifter om dig som hanteras i projektet, och vid behov få eventuella fel rättade. Du kan också begära att uppgifter om dig raderas. Rätten till radering gäller dock inte när uppgifterna är nödvändiga för den aktuella forskningen.

Hur får jag återkoppling om projektet?

Pro gradu-avhandlingen skickas till er innan den skickas till granskning så att ni får möjlighet att korrigera möjliga felaktigheter. Den färdiga avhandlingen skickas till er efter publicering på Åbo Akademis avhandlingsarkiv Doria.

Deltagandet är frivilligt

Deltagandet i studien är frivilligt. Ni kan avsluta deltagandet utan konsekvenser när som helst. Om du väljer att inte delta eller vill avbryta ditt deltagande behöver du inte uppge varför. Om du vill avbryta ditt deltagande ska du kontakta den ansvariga för projektet.

Kontaktuppgifter

Vid eventuella frågor, kontakta Emma Forsblom (emma.forsblom@abo.fi) eller min handledare Stina Sundstedt (stina.sundstedt@abo.fi). All data behandlas konfidentiellt.

Samtycke till att delta i studien

- Jag har tagit emot skriftlig information om studien. Jag har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

- Jag har presenterat studien för mitt barn och barnet har muntligt gett sitt godkännande för att jag berättar om barnet i studien.

- Jag samtycker till att delta i studien En fallstudie om ett barn med autismspektrumtillstånd som tillägnat sig ett främmande språk via mediekonsumtion.

- Jag samtycker till att journalanteckningar som tillhandahållits av mig behandlas i studien.

- Jag samtycker till att uppgifter om mig behandlas på det sätt som beskrivs i forskningspersonsinformation.

Plats och datum	Underskrift och namnförtydligande

Bilaga B

Pressmeddelande

En fallstudie om ett barn med autismspektrumtillstånd som tillägnat sig ett främmande språk via mediekonsumtion

Pro gradu-avhandling i logopedi

Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi, Åbo Akademi

Resultaten från en pro gradu-avhandling vid Åbo Akademi tyder på att ett barn med autismspektrumtillstånd kan föredra och tillägna sig ett främmande språk via mediekonsumtion, utan att höra språket i en naturlig kontext. Resultaten tyder på att detta även gäller dialekter.

Emma Forsblom beskriver i sin avhandling en åttaårig flicka med autismspektrumtillstånd som på egen hand lärde sig engelska via mediekonsumtion och som i perioder främst kommunicerade på engelska trots att omgivningen pratade svenska. Mellan tre och fem års ålder kommunicerade flickan endast på engelska, men då hon fyllde fem år bytte hon till svenska. Trots att hon knappt hade kommunicerat på svenska tidigare utvecklades språket snabbt, och inom några månader pratade hon nästan flytande svenska. Vid tidpunkten för studien var flickan åtta år och hade en nästintill åldersenlig språklig nivå på svenska, men inverkan av engelskan fanns ännu.

Enligt Forsblom kan ingen enskild teori förklara fenomenet och det finns flera alternativa förklaringar till hur ett barn kan tillägna sig ett främmande språk via mediekonsumtion. I det specifika fallet verkar den omfattande exponeringen samt det stora intresset för både språket och det specifika programmet på det främmande språket ha påverkat flickans språkinläring. I avhandlingen föreslås en möjlig koppling till språklig återanvändning och till gestaltbearbetning. Det är sannolikt att språkinläringen av ett främmande språk via mediekonsumtion hos barn med autismspektrumtillstånd börjar med språklig återanvändning och språkinläringen möjliggörs av att barnet bearbetar språket i gestalter. Enligt Forsblom tyder resultaten på att flickan hade tillägnat sig en mer avancerad grammatik och fått en djupare förståelse för det främmande språket än vad endast exakt upprepning av fraser kräver. Det är fortsättningsvis oklart om inläring av ett främmande språk via mediekonsumtion har en tydlig koppling till autismspektrumtillstånd.

Avhandlingen är en retrospektiv fallstudie som innehåller beskrivning av barnets språkutveckling och erhållen terapi. Datainsamlingen utfördes genom en föräldraintervju och som stöd användes journalanteckningar.

Ytterligare information fås av:

Emma Forsblom
Logopedistuderande
Logopedi/Åbo Akademi
emma.forsblom@abo.fi